

20

Situata të të shkruarit, të cilat janë veçanërisht të përshtatshme për mësimin në gjuhën e prejdardhjes

Qëllimi

Shumë nga idetë e shfletuara deri më tash mundësojnë që pa problem të merren në mësimin e gjuhës së prejdardhjes. Situatat vijuese të të shkruarit japin nxitje të tjera për këtë. Ato qëndrojnë në lidhje të ngushtë tematike qoftë me vendin e prejdardhjes ose për jetën në dhe mes dy kulturave dhe gjuhëve, ashtu si edhe është karakteristike për nxënësit/et e mësimin në gjuhën e prejdardhjes.

1. Tekste me gjëegjëza

kl. 4-9

30 min.

N marrin për detyrë për të përshkruar diçka nga historia, kultura ose gjeografia e vendit të prejdardhjes, pa e përmendur emrin e ngjarjes përkatëse, gjegjësisht personalitetit përkatës ose të qytetit. Tema do të duhej të kufizohet në kuadër të historisë, kulturës, gjeografisë ose të personaliteteve. Ushtrimi mund të bëhet së pari me gojë, në vazhdim duhet që gjëegjëzat të formulohen me shkrim, të mblidhen dhe të shkëmbehen.

2. Reportazhet, pllakatet, referatet

kl. 3-9

Tek ky projekt i madh mësimor N krijojnë një reportazh, një pllakat ose një referat për një vend, një ngjarje ose personalitet nga vendi i prejdardhjes. Forma e krijimit do të diskutohet me N (p.sh. pllakat ose referat me fletën përkatëse të punës). Kërkesat natyrisht do të caktohen sipas moshës. Për projektin (përfshirë prezentimin) duhet të llogariten dy ose më shumë orë dyshe. Është e arsyeshme që të bëhet e ditur para pushimeve të gjata, ashtu që N gjatë pushimeve të mund të mbledhin material dhe të përgatiten.

3. Fletët e punës, tekste tematike, kuiz etj.

kl. 4-9

45 min.

Në vend që M për mësimin në gjuhën e prejdardhjes të bëjë gati fletët e punës, tekstet tematike, fotografitë, prezentimet përmes kompjuterit etj. këtë mund ta bëjnë nganjëherë edhe nxënësit/et shumë mirë. Me këtë rast ata edhe mësojnë gogja dhe e përsëritin përmbajtjen. Me rëndësi është që paraprakisht të merren vesh, se çfarë duhet të krijohet (p.sh. një fletë pune ose një kuiz me rastin e përfundimit të një teme).

4. Intervistat, intervistat fiktive

kl. 5-9

N marrin për detyrë për të zhvilluar intervista për një temë të caktuar bashkërisht që më parë, këtë t'a dokumentojnë me shkrim dhe t'ia prezentojnë klasës. Tema të mundshme dhe partnerët/et intervistues/e: Kujtimet e prindërve ose gjyshërve tanë për fëmijërinë e tyre në vendin e prejdardhjes / Intervistë me dikë që është moshatar në vendin e prejdardhjes për temën koha e lirë dhe perspektivat për të ardhmen / Intervistë me njerëzit në vendin në të cilin N jetojnë, për temat si racizmi, të huajt, integrimi. Me rëndësi: paraprakisht duhet të diskutohet me N se si bëhet një intervistë: të shënohen pyetjet kryesore, pyetjet e hapura të formulohen (jo pyetje po/jo, por më shumë impulse: «Tregoni ju lutem pak, ...», intervistuesi/ja vetë të flas pak. Edhe forma e dokumentimit me shkrim duhet të sqarohet: Jo të shkruhet gjithçka fjalë për fjalë, por të përmblihet. Një mjet për inçizim: magnetofon ose telefoni i dorës.

Variant nxitës: të sajohen dhe të shënohen intervista fiktive me personalitete të mëdha nga kultura ose politika kombëtare.

5. Kërkesa, thirrje

kl. 5-9

45 min.

Në vazhdim të diskutimeve të gjendjeve të pakënaqshme ose të ngjarjeve në vendin e prejdardhjes ose në vendin e tanishëm, do të mendohet se kujt do të mund t'i drejtohen me një kërkesë për përmirësimin e gjendjes ose si do të duhej një thirrje për gazetatat. Në vazhdim N i shkruajnë tekstet përkatëse dhe i diskutojnë bashkërisht. Se a do të dërgohen kërkesat vërtet apo do të shërbejnë vetëm si tekste fiktive, duhet të vendoset nga rasti

në rast. Shembuj: kërkesë ose notë proteste presidentit ose parlamentit të vendit të prejardhjes shkaku i një keqpërdorimi / letër ose thirrje një partie që është armiqësore ndaj të huajve ose institucioni në vendin e tanishëm.

6. Letra, e-mail-e, sms, korespondencë me klasat, blog, chat

kl. 2–9

Për shumë mundësi interesante për të hyrë në komunikim autentik me partnerë/e nga gjuha e njëjtë janë dhënë udhëzime tashmë tek nr. 12. «Të shkruhet me adresë referimi». Përpos letrës klasike, përmes mediave e-mail-it dhe sms janë hapur mundësi të reja të komunikimit me shkrim, të cilat mund të përdoren shumë mirë edhe për shkollën. E njëjta gjë vlen edhe për pjesëmarrjen në blog dhe chat, të cilat gjenden në të gjitha gjuhët. Duhet pasur kujdes këtu që N t'i mbajnë fshehur të dhënat personale dhe të rrinë larg nga foret dykuptimshme.

Një variant nxitës për t'u shkruar adresuesve/eve real/e është nëse letra (fiktive), e-mail-i ose sms u shkruhen personaliteteve historike dhe të tjerë ose politikanëve/eve etj. dhe pastaj ato t'u lexohen njërit-tjetrit.

Situata autentike të të shkruarit krijohen edhe nëse N modelojnë kartolina të zbukuruar bukur me dëshirat për ditën e nënave, për vitin e ri ose për një festë nacionale. Një gjë e tillë si kjo situatë për të shkruar, mund të përdoret edhe nga vetë N për të modeluar një ftesë për një mbrëmje me prindër, ose festë kulturore nga mësimi në gjuhën e prejardhjes.

7. Tekste për probleme orientuese

kl. 5–9

45 min.

Të rriturit në, me dhe mes dy kulturave dhe gjuhëve ka anët e mira por edhe të vështira. Je i pasuruar me resurse të dyfishta, por ndoshta je i konfrontuar si në vendin e tanishëm ashtu edhe në atë të prejardhjes me paragjykimet dhe rezerva. Ta tematizosh këtë dhe t'i përkrahësh nxënësit/et në orientimin e tyre dhe gjetjen e identitetit, është një detyrë e rëndësishme e mësimi në gjuhën e prejardhjes. Këtu mund të kontribuojnë diskutimet dhe reflektimet me shkrim. Me këtë lidhen situata të të shkruarit si: planifikimi i një rrethi diskutues për çështje të caktuara / Mendimet e mia dhe ndjenjat për çështjen se çfarë përparësish dhe mangësish ka të rritesh në dy gjuhë dhe kultura / Shkëlqyeshëm, und jam dygjuhësor / Si ndihem unë këtu dhe në vendin tim të prejardhjes / etj.

8. Tekste-fantazi, dëshira dhe vizione

kl. 3–9

45 min.

Vendosje e mundshme e temave dhe e çështjeve:

nëse unë do të isha president/e e vendit të prejardhjes (apo të vendit ku jetoj tash) / Si e ëndëroj unë jetën time pas 20 vjetësh / Propozimi im për një botë në të cilën të gjithë ndjehen mirë / Problemet, të cilat shpresoj të jenë të tejkaluara pas 50 vjetësh (ose ndoshta edhe pas 50 vjetësh do të jenë ende) / etj.

9. Krahasime gjuhësore

kl. 3–9

45 min.

Krahasime të gjuhës së parë dhe të gjuhës shkollore (p.sh. gjermanisht), por edhe krahasime mes standardit (gjuhës letrare) dhe dialektit në gjuhën e parë janë të mundshme në nivele të kërkesave të ndryshme. Ju i shfrytëzoni në mënyrë ideale kompetencat dygjuhësore të nxënësve/eve të cilat mund të sjellin situata interesante mësimore. Nëse N njohin gjuhë të tjera qoftë nga shkolla ose nga tjetërkund, është e vetëkuptueshme që edhe ato mund të merren për vështrime.

Mundësitë:

- Krahasime dhe grumbullim i fjalëve («macja» në gjuhë të ndryshme; fjalë dialektore për sende të caktuara në gjuhën e parë dhe në gjuhën shkollore, etj.).
- Kërkimi i fjalëve të cilat tingëllojnë njëjtë ose përafërt në të dy gjuhët, por që kanë kuptim diçka krejt tjetër (Shembull: në gjermanisht «Hund» (qen) – në shqip «hundë»; në turqisht «armut» në gjermanisht «Birne» (dardhë)).